

Cautio Judicialis Prælatorvm, Ecclesiasticorum & Regularium

Dript, Laurentius a

Neuhaus, [1684]

Art. 5. An, quot , & quales testes, in iudicio summario, contra reum
produci possint vel debeant.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63260](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63260)

sine præfixo termino detinent. Verum de hoc infra cum de pœnis injustè condemnantium.

ARTICVLVS V.

An, quot, et quales testes, in Iudicio summario, contra reum produci possint & debeant.

Citatione præmissa, personaliter comparente, & super crimine quod præcessit infamia, examinato reo, si is factum neget, ad probationes, per quas convincatur reus, procedendum est. Optimus autem modus ad manifestationem veritatis, & probationem deveniendi est per testes, quare in illis examinandis, omnem laborem & industriam impendere debet Judex.

Ad convincendū autem reum, dum simpliciter de plano & sine strepitu ac figu-

ra *Indicij proceditur* duo vel tres testes
 sufficiunt, & duo ad minus necessarij,
 & plures repellendi sunt, *cap. sepè con-*
tingit *ibi. Refrenando multitudinem te-*
stium, nisi fortè tales occurrerent cir-
 cumstantiæ, quod Judex videret se ad
 convincendum reum, per duos testes
 pertingere non posse, quod tamen per
 plures posset. Duos autem ordinariè
 & Regulariter sufficere & requiri cla-
 ret ex jure divino & Canonico. *Deu-*
teron. 17. In ore duorum, aut trium testi-
um, peribit qui interficietur, nemo occide-
tur, uno contra se ferente testimonium. Et
cap. 19. Non stabit unus testis contra ali-
quem, quidquid illud peccati aut facinoris
fuerit, sed in ore duorum, aut trium testiũ,
stabit omne verbum. Debentq; testes
 illi esse fide digni, & omni exceptione
 majores. *Cap. licet universis, & cap. in*
omni negotio de testibus. cap. cum esse de te-
stamento & concorditer Canonistæ

Tamb. in prax. crim. q. 13. n. 2. Ut autem tales duo testes plene probent, requiritur.

Primo. Ut sint jurati, & ut tales deponant, *Nullius testimonio quantumvis Religiosus existat (nisi juratus deposuerit) in prejudicium alterius debet credi c. nuper x. § 1. de testibus cap. fraternitatis tuis eodem tit.*

Secundo. Ut sint contestes, id est, ut de eodem facto deponant, adeoque concordare debent de loco, tempore, specie delicti, aliisque ad factum necessario concurrentibus circumstantiis, patet ex *cap. licet. de probat. & cap. cum dilecti. de accusat.* si vero contingat quod testes conveniant de specie delicti, ut V. G. quod aliquis alterum in sylva gladio occiderit, conveniantque de loco & circumstantiis facti: sed unus dicat se non recordari diei, mensis, vel anni, in tali casu adhuc manebunt contestes.

Cap.

Cap. cum Ioannes de fide instrum. D. Thom.
22. q. 70. art. 2.

Tertio. Quod testentur de visu & auditu proprio, non alieno; *L. testium* hoc tit. officium enim testis proprium est, dicere veritatem de his quæ percipit quinque sensibus corporis, ita ut necessario concludat. *Honor. ab Axel. lib. 2. de test. & attestat.* quia non possunt esse certi de facto externo, nisi per aliquem sensum: ideo si solum deponant, se ab alijs audivisse, non plene probant, sed solum faciunt indicium, ad inquirendum de illis: hinc versus sequentes.

*Audicus, visus, persona, scientia, causa
Fama, locus, tempus ac certum credulitasq;*

Quod si testis deponat super circumstantia, actui, qui probari debet valde appropriata, ut v. g. ad probandū adulterium deponit, se duos conjugatos invenisse cum alterius conjugibus

in

40 CAUTIO JUDICIALIS

in lecto, nudos cum nudis, probat; quia
est violenta præsumptio, tales carnaliter peccasse, *in cap. litteras de præsumpt.*
Tambur. in prax. crim. q. 13. num. 10. 11. 12.
Secus si testis deponat de circumstan-
tijs, ad actum qui probari debet proxi-
mè non concurrentibus, ut si testis di-
cat se heri manè, vidisse aliquem circa
locum, ubi aliquis occisus est, accin-
ctum gladio venientem, nihil probat:
quia nõ est connexitas occisionis cum
tali concursu alicujus accincti gladio.
Aliud esset, si ex loco in quo aliquis oc-
cisus est, & cum recentibus vulneribus,
adhuc calidus jacet, alius gladio evagi-
nato & sanguine consperso, totus tur-
batus veniat, hoc enim, sicut in casu
priori violentam præsumptionem ho-
mucidij, & tam in teste quam iudice
credulitatem ejusdem causaret. *cap.*
Osus de Elect. Panorm. in cap. quoties &
alij quos citat & sequitur Tambur. loc.
cit. n. 12. Quar-

Quarto. Ut sint testes idonei sive omni exceptione majores, quibus de jure nihil opponi possit. Tales autem in criminalibus sunt.

1. Minor 20 annis, qui licet ad condemnandum in criminalibus non admittatur, bene tamen ad capiendam informationem.

2. Testes in Judicio variantes, idque non incontinenti. Dicuntur autem testes varij qui vel contraria deponunt, in eodem examine, sive in diversis: vel primo deponunt per verbum *credo*, postea autem assertive testificantur; vel testimonium quod prius deposuerunt, postea se deposuisse negant, vel in & extra judicium aliter contrariando deponunt. Vid. *Anton. à Spiritu sancto de Regim. Prælat. Regul. tract. 4. Diss. 3. sect. 9.*

3. Repelluntur in causis criminalibus inimici, tam veri, quam cum fundamenta-

damen-

damento præsumpti, illius contra quem
testimonium ferunt. *Farin. q. 53. n. 15*
dummodo tamen inimicitia sit gravis quæ
utpotè quia præcessit gravis injuria tur
Idem *q. 12. n. 34. de inquisit. Menoch. de me.
arbit. Iudic. l. 1. q. 28. Tamb. ubi supra n. 15*

4. Consanguinei & affines accusa-
toris, usq; ad quartum gradum *Farin. de sur-
test. q. 28. Silvester verb. testis q. 2.* Idem ma-
dicendum de familiaribus accusatoris
& domesticis, ut sunt fervi, ancillæ,
coloni, conductores, de quibus vide &
Card. tom 7. concl. 202.

5. Infames infamia juris & facti, & cri-
minosi, *Card. ubi sup. concl. 207.* cujus ra-
tionem addit, quia testimonium ferre
est dignitas *cap. præceptum 32. q. 5. An-
char. cons. 4. 15.* adeoq; qui ab accusa-
tione illi etiam à ferendo testimonio
arcentur. *Anch. loc. cit.* Et ex hac causa
repelluntur etiam perjuri, quia infames
sunt de jure Canonico. *Card. loc. cit.*

quæcit. *concl. 208.* Et quia præsumuntur faci-
 2.15 lè de novo pejeraturi, & veritatem
 avisquæ per juramentum testium quæri-
 riat tur occultaturi. Juxta *reg. iur. in. 6. se-*
b. de mel malus.

2.15 6. A testimonio arcentur socij cri-
 ufa minis, seclusis criminibus exceptis, ut
 2. de sunt maleficium, hæresis, crimen læsæ
 lem majestatis, &c. sicut & illis quæ sine so-
 oris cio committi non possunt. *Card. loc.*
 llæ, cit. *Conclus. 217. Tamb. ubi supra num. 22.*
 ide & alij ab iisdem citati.

cri. 7. In causa criminali à testimonio
 ra. ferendo de jure Canonico, ob sexus ac
 rre ingenij mutabilitatem, repellitur mu-
 An. lier, maximè si causa sit criminaliter
 ufa. intentata. *Can. Mulierem 33. q. 5. cap fo-*
 io rum de verb. signif. *Card. ibi sup. Conclus.*
 ufa. 196. *Tamb. n. 17.*

fa. 8. In causis criminalibus contra Cle-
 loc. ricos, & maximè Religiosos, repellun-
 it. tur Laici, eisdem oppido inimici & in-
 fensi: *Can. Clericos & Can. Laici 1. q. 7.*

9. Rejiciuntur homines viles & inopes, si suspicio est illos pecunia corrumpendos, ut falsum deponant, *Silvester verb. testis q. 1. Farin. quest. 56. n. 48*. Si tamē talis suspicio cesset (quod prudentis judicis arbitrio relinquendum est) admitti poterunt. Sunt & plures alij qui à ferendo testimonio repelluntur, quos vide apud *Farin. Card. Abbatem* aliosq; Canonistas. Singulariter tamen hic notandum est, quod licet supra allegati à ferendo testimonio arceantur, si tamen casus talis sit, quod alij testes haberi non possint, prædicti etiam, si non ad plenam probationem, saltem quo ad indicia facienda, & formandam ulteriorem inquisitionem admitti poterunt, unde *Bart. l. fin. ff. de in litem jurand.* asserit quod quotiescumq; privilegiata probatio plenè probat in civilibus, in criminalibus sufficiens Indicum ad torturam faciat, cum ergo testimonio.

monium Laici in civilibus contra Clericum plenè probet *per cap. 3. & cap. tam literis de testibus*, utiq; in criminalibus, indicium ad torturam faciet.

Præter hæc singulariter observandum est, quod aliquando in causa exigui præjudicij, ubi parvum damnum reo infertur, testes alias inidonei admitti possint, si Judex ex occurrentibus circumstantijs, sic prudenter judicet, non tamen si vertatur causa gravis præjudicij, ut si contra Clericum, vel Religiosum agatur ad degradationem, excommunicationem, vel incarcerationem, post se trahentem infamiam, aut alias similes pœnas; illo enim casu judici liberum non est, testes supra nominatos, uti inidoneos admittere, illosq; admittendo, vel ad testium juratorum testimonium Reum condemnando, sententia si quam tulit, nulla est, gravissimamq; injuriam reo, quem
con-

condemnavit infert, & talem sententiam ut injustam & contra jura latam judex cassare, damna illata, & si quantum inussit infamiam reparare, & reum in perfectam libertatem, sub periculo æternæ damnationis asserere obligatur. Ut fileam pœnas talibus iudicibus, gravissima vel ignorantia, vel malitia laborantibus, à sacris Canonibus decretas, de quibus infra in speciali articulo

ARTICVLVS VI.

An et quæ defensiones dilationes, & exceptiones, dum summarie proceditur, concedi debeant, vel denegari possint.

ARticulo primo hujus sect. & ex allegato ibidem cap. sæpè contingit apparet, quod Pontifex præcipiat, quod in processu summario, ubi de plano sine strepitu, & figura judicij proceditur, judex